

اجتهاد

حیاتی، فلسفی، اجتماعی فکر غزته سی
« اون سکیزنجی سنه تاسیسیه »

اداره خانه سی
جفال اوغلنده « اجتهاد نوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

11 Septem. 1922 — No. 149

XVIIIme ANNÉE

نومرو ۱۴۹ — ۱۱ ایلول ۱۹۲۲

واك خرده تفصيلاتيله بويوك راسم دن دها بليغ وموجز
كيم تصوير ايده بيليردي؟

استانبولي احمد راسم بك قدر آكلامش، اونك قدر
بلاغته آكلامش بر محرر دها گلهمشدر. او، همان هر
مقاله سنده استانبولي ياشامش ودواسز برداء الصله حماسيله
يانارق تصوير ايتمشدر. ايشته بونك ايچيندرکه، احمد
راسم بك استانبولده چوق اوقومش، چوق طانمشدر.
وبونك اصل سببي، استانبولك محله لرنده كي، آدام لرنده كي،
سوز لرنده كي، عادت لرنده كي خصوصيتي هپسندن ابي كوستره
بيلمه سيدر. اك اهميتمز بر موضوعده بيله بوني احساس
ايتش، محلي رنكي هپسندن فضله ياشامشدر. بز هيچ
شبهه سز، استانبولك كوزلكلرني احمد راسمك اوموزاينكلي،
مينه لي، نكته لي يازيلريله سودك و طانيدق. بينلر يزمي
آچسه ق هر هجره سنده احمد راسمك ائيله حك ايدلش
سيلنمز ايزلر و اثرلر بولونور.

بعض كيمسه لر، احمد راسم بكي (مزاح) ي بك
فضله ترنم ايتمكه تخطئه ايدرلر. فقط بو حقيقته كوزيومان
افتراجي، قصقاج، مفاس و عقيم بر ادعادر. و هيچ بر
زمان دوزغو بر فكر دكلدر. او، هيچ بر زمان خلق
كولدورمك، (مداح) لق يايقي ايچين يازي يازمامشدر.
احمد راسم بك بوتون يازيلرنده اولديني كهي، مزاحي
يازيلرنده بر فكر اخلاقي و اجتماعيه يي ترنم ايتش،
قارلرنده بر حس انتباه او يانديرمق ايسته مشدر.

بو بويوك آدامك بوتون اثرلرنده اشخاص وقعه هب
سرمست افكاردر. سوزلري، دماغلرني ووجدانلرني
ترسيم ايدر. احمد راسم بكك يازيلرنده ياشايان قادينلرك
وار ككلرك محاوره لرنيك موضوعي دائما وداغا محررك
تصويب ايتديكي اجتماعي بر نظريه ويا خود حقيقتنه قانع
اولديني فلسفي بر فكردر.

احمد راسم بك ده، گلهرلك، جمله لرك، تركيب و تعبير لرك
اسكيسي، يكي سي اولماديني ايچين چوق كره جمله لرك برودي
آلتنده صميمي بر كونش كيزله نير. و بلاغات و جمله لرده دكل
بونوار و بسيم كونشده در.

هجو وهزل، ادبيات مزده، همان ادبيات مز قدر اسكيدر.
فقط مزاح - اكر تميز مخطي دكسه م - احمد راسم

برنس صباح الدين بك ايچين

نواسز، آشنا سز، اشتكاسز، عارف ومجهول،
بوعصيانزاري كچمك بي نشان، شان محبتدر،
سهارده يانان خاموش وبني آرام مشملر،
اوجانلردر كه مجموع و پريشان محبتدر.

عبدالله هودت

چارشافدن اول

ياشماق لري آل، پنه ايبكدن صاري قيزلر،
بر كيزلي آتش بكليه رك ايچلري صيزلار...
بركولكه كزه ر جانلرينك كيزلي يرنده،
هجران والم بسته له نير سينه لرنده...

حسرتله باقوب؛ ايچ چكرك چيفته قفسدن.
بر رعشه طويارلر؛ صاراروب؛ هر يكي سسندن.
ياشماق لري آل پنه ايبكدن صاري قيزلر،
هركون دها بر پارچه صولوب قبلري صيزلار...

تپه باشي: فطيم نوفيور

فحش عتيق و احمد راسم بك

بر بويوك آدامك بوندن يكرمي، يكرمي بش سنه اوليكي
استانبولدن، خوارده لق عالم لرندن، كنجلك ماجر الرندن،
زندوستلقلردن، سفاهت محللرندن بحث ايدن بر كتابي:
فحش عتيق...

بونفيس كتابي آچمالي ومستشنا بردقت وذوقله او قومي يز.
في الحقيقه (فحش عتيق) ساده، خفيف، شوخ وقتان بر طاقم
خاطر لر دن دوغان بر حكايه در. فقط بو گزیده كتابي وقت
كچيرمك ايچين دكل، بر عبرت وانتباه حصه سي چيقارمق
ايچين او قومي يز. هيچ بر يمز بوندن يكرمي، يكرمي
بش سنه اوليكي استانبولي آكلامق، خلقك احوال
روحيه و امزجه مليه سني بيلمك ايچين لازم كلن اوصاف
ايقانه احمد راسم بك درجه سننده مالك دكلز. اكر
مطبوعات عالم مزده بر احمد راسم يتشمه مش اولسايدى،
استانبولك، بوقبلر و منارلر شهرينك يكرمي، يكرمي
بش سنه اوليكي حياتي، خلقك عادات و لا ابايلدكلرني،
اكلنجله لرني، استانبولك (قارا قته رستيك) نني جانلي خطلر

اوغلی و یا خود طورونی حربده بولنان اختیار بر قادین حسن بکدن (صاف-صلح) اولوب اولیه جغنی صورسیور، حسن بک جواب ویرمیور، اوزافلاشیور، براز صوکره اوتکی سوقاقدن سسی ایشیدیلیور :

« بازار اوله قصاب باشی ! . . »

بوو جبزسوز اومتحکم دورک قیدسزلیکیله نه اینجه بر استهزادر. افلاطون نه کوزل سویلش، کلام بالذات خدادر.

(فحش عتیق) ایلك اول (وقت) ده نشر اولمش و بویوک رغبت قازانمشدی . هر کون دکلی ، هفته اورته لرنده برر پیاله ذوق و نشئه صورتنده ادراک مسهوفتره صوندیخی خاطر ملرک ، کتاب شکلنده جمع و طبع اولندیغنی ایشیدیکم زمان بویوک برسوینج دویدم . ایشته بوسوینج سائقه سیله درکه موسمک الک مهم حادثه لرندن بری اولدیغنی حالده مطبوعاتمیزک نانکور سکوئی قارشیسنده شوسه-طرلری قارالامای بر بورج بیلم . اول امرده شونی سویله ییمکه ، بنم احمد راسم بکه بورجم بر دکلی ، ایکیدر . بر قیمت یازیلرندن بن باشقه لر کی ، یالکیز انشراح بولمقله قالمیور ، تسلی ده آلیورم . چونکه اثرده یاشایان (تیپ) لر وشخصیتلرک بعضیلرله هم مجلس اولدیغ وشیمدی اونلر بر آووج طور اقله بریقین خاطر دن عبارت قالدیغنی حالده ، احمد راسم بکک اثرنده جانلاندیغنی کوردیکم ایچون قلبده بویوک بر سعادت و مسرت حس ایدیورم . و کتابک بر صحیفه سننده بابام ایله برار کچن ماجرالری ، محرر اثرله باصیلمالرنی - چونکه فحش عتیق احمد راسم بکک سرگذشت و ماجرالرندن عبارتدر . - بوتون اواسکی دورک نشئه عالملرنی او قورکن ، اثره علاقه دارلغ بوسبوتون تضاعف ایدیور و بوندن باشقه ، مزاحک هر کون بریارچه دهاخبر یالاندیغنی بر زمانده بویله الفاظی ده معناسی کبی کزیده بر مجموعه خاطرات و عبرتی طویه طویه ، دها دوغروسی دویمایه دویمایه او فومق برغداودوا اولویور . ایشته بونک ایچندرکه ذوقی وادراکی استادم احمد راسم بکه ایکی کره مدیون شکران کورویورم .

بن ، بوراده (فحش عتیق) ی تنقید ایده جک دکلم ، چونکه بوکالزوم کورمیورم . یوقاریده سویله دیکم کبی

بکک شهر مکتوبلرله باشلار . اوندن اول ، (خیال) ، (جایلاق) و الخ مزاح غزته لرنده انتشار ایدن یازیلر نجه بویوک بر قیمت مزاحیه نی حائز دکلدر . بلکه آرالرنده بعض ای شیئر وار . فقط زبازد بر ضرب مثل ایله سویله یلم : بر مقال بال یه مک ایچین یارم اوقه اودون یه تمز ! . .

بونک ایچین بلا تردد احمد راسم مزاح ادبیاتمیزده بر مرحله در ، دیک ایجاب ایدر . وهیچ شبهه سز عشق مزاحی قلب امته احمد راسمک حرارت بیانی رکز ایتشدر . عمومی حیانتک اولیه چیرکین ؛ ایکنج و قانلی صفحه لر ی واردرکه بونلری اولیه قولای قولای میدانه قویق ، آداب معاشرته هیچ ده موافق دکلدر . فقط بونلر قوجه احمد احمد راسمک سحرلی آئنده اوقدر جاذب برر شکل آلیرکه حضورنده آداب معاشرتی ده استشقان ایدر .

احمد راسم بکک مستننا (مزاح) ی استانبولک (پیئوره سک) نی بک کوزل بولوشندن دوغمشدر . اونک مزاحی نه مرحوم عمر سیف الدین کبی مبالغه لی تحفلقله آلوده ، نه رفیق خالد کبی دو قوناقلی آجی بر استهزای ماهیتنده در . بو بویوک آدمک مزاحی ، ساده ، صمیمی ، ساکندر . عینی زمانده جاذبه لی و نشئه لی بر افاده ایله ایستدیکی شیدن بحث ایدر . فقط اسلوب بحثنده هیچ ده اعتنا کار دکلدر .

احمد راسم بکک هیچ بر زمان (مزاح) ی هجو درجه سنه ایندیرمه مش و صنعتی اغراضنه واسطه تطمین ایتک خاطرندن بیله کچمه مشدر . ایشته بونک ایچیندرکه ، او مزاح ادبیاتمیز ایچنده هیچ آشی بولنمایان بر مرشد اولمشدر . احمد راسم ، هجاو دکلی ، هزالده دکلدر . او حیانتک درینلکیرینه ایتمش بویوک بر محمل در . احمد راسم ، نازک ، ظریف ، اینجه مزاحلرله هان هر کسه ملاطفه ایدر ، بشرک نقیصه لرله اکلنیر ، دو قوناقلی پارچه لرله انسانلرک خودکاملقیرنی ، اخلاق سزلقیرنی فیکسه لر .

اولجه یومی بر غزته ده ، بالآخره کتاب شکلنده انتشار ایدن (اشکال زمان) ده (بازار اوله !) دیه سوقاقرده دولاشان محذوب حسن بکی ترسیم ایدن بر پارچه ده نه آجی و فقط نه قدر نفیس بر تعریض کیزیلدر :

اسکی دورلرده، بر مسلمان فاحشه نك هم دیندن اولمایانلرله همبزم وصال اولدیغی ایشتمشلمیدر...؟ حالبوکه بو کون امراض زهرویه به با وثیقه مربوط قادینلردن صرف نظر شیشلی نك، قاضی کوینک، آدانک، حتی استانبولک اُک مسلمان محله لرینک آپارتمان و اولرینی دولدوران قادینلر من، عجباً کیملرک قوجاقلرنده قبور انوب شامپانیا ویا لیکور ایچورلر؟ (فحش عتیق) کیم ندرسه دیسون اوزرندن عصرلرده کجسه هر زمان او قوناجق ظریف، بر اثر درر. واحمد راسم بک بو کتایله، استقبالك مؤرخلرینه اجتماعی و تاریخی بر تدقیق و تتبع زمینی حاضر لامش اولویور. وشمور غفلت و مست سفاهت کنج لره (اویانیکیز!) دییه باغیر بیور.

اساساً، یوقاریدهده سویلیدیکم کبی، احمد راسم بک بوتون اثرلرینی، حتی اک کوچوک بر فقره سنی مملکتده کی لوٹ وریایی، اخلاقسزانی نظر دفته آلهرق یازمش و بو فنا و مخرب علتک ازاله و تداوی سنی ایچنه اجاله خامه ایتمشدر. صوک یازدیغی بر مقاله ده (۱) (اسکی طرفا ییچی ایکن شیمدیکی مودایه انتقال ایدن کسینک صاحبی) اونر اون برر یاشنده ایکی قیزک یاپاسک باغنده راست کلنکار یله جلوه لشدکارینه شاهد اولان محرر، بو - کندی تعبیر یله - رزیه اجتماعی بی ایکی قلم ضرب سیه تصویر ایدرکن، بو یاشده، بونلرک کوروشوب بیرا ایچدکارینه اینامیور، غارصونه صور بیور:

- «— ایچریده نه یاییورلر.
- بیرا اصارلادیلر ایچه جکار ...
- یاره لری واری؟
- شیمدی به قدر ویره یه براقادیلر.
- ملول ملول دیکله یوردق دیدم که:
- بونلر کوروشویورلری؟
- غارسون بر خنده استخفاف ایله دیدی که:
- اوکارینه کلنلره !»
- بو جوا بدن متأثر اولان محرر:

«کاشکی دیبور سیاستدن بحث ایدره ک دولاند بریحی، کاشکی ادبیاتدن قونوشهرق دوزباز، کاشکی اقتصاد یاتدن دم اورارق یاردافچی، کاشکه فلسفه دن آتوب طونه رق طاسلافی اوله ایدمده بورزیه اجتماعی بی کورمیه ایدم.»

فرانسزلرک ظریف و حساس ادبی (آلفونس دوده)

(فحش عتیق) بر مجموعه خاطر اتدن باشقه برشی اولمیدیغندن بو کبی اثرلرده ادبی قیمت آرامق ایچین انسان ده منطق بر از شاشی و یا خود کور اولمق لازمکلیر. بن بوراده یالکنز (یعقوب قدری) بکک (فحش عتیق) ایچین یازدقلری تنقیدلره جواب ویره حکم.

یعقوب قدری بک (اقدام) ده نشر ایتدیکی مقاله ده «احمد راسم بکک اثرینک صوکنه دوغرو دیبور، عاداتا عالی بر داء الصله ایله یاد ایتدیکی او عالملر دینیه ییلیرکه الان موجوددر.» بز هیچده بو فکرده دکاز. بو کون (فحش عتیق) ده تصویر ایدیلن او پروکار تپیلری، اوقا نرک کبی زندوستلر، او غلطه بالوزلری، او نهو باصقینلری، او میخانه عالملری بو کون بوسوتون ماضی به قاریشمشدر. بو کون شهزاده باشنده، و یا خود قالدیا قجیار باشنده اوجی قوشلی عشق مکتوبی آریان کنج قیزلر و خانلر موجود دکلد. چونکه عصری دوشونجه اونلری بویله (نامه) لر آلوب ویرمکدن منع ایتدیکی ایچین ایکنجی ملاقاتدن صوکره، خصوصی بر نهوده و یا خود قوتو بر گوشه ده، مثالیانغین یلرلرنده بولوشمقده بر محذور کور و ولیور. بو کون، ورتیله (عجم) ک، (بحری) نك اولرنده اکلندیکی کبی اکلنیمیور. اسکی دورک اکلنجه لری بر از قورقولو، واکله نه نلرده وقور و آغیر باشلی کیمسه لردی. اکلنجه لری یله کیزی و بر حس حیا ایله هاله داردی. اسکی دورک ذوق و صفا عالملرینک تعبیر معذور کور ولسون - آغیر باشلیغی یاننده، بو کونکو خوارده لق عالملرینک غلطی اندانک معده سنده بر آرزوی غثیان اویاندیریور.

بوندن یگرمی، یگرمی بش سنه اول کل کنج بر قیز، بر سواق قادی بیله، یانغین یلرلرنده، یارقلرده چفت لشمزدی. بر فاحشه حکومتدن قورقمازسه، حلقدن قورقاردی. محله یه اویغونسز و اخلاقسز طاقندن بر قادینک کلدیکی خبر آلان دیلقانلیر همان اونی محله دن چقمغه مجبور ایدرلردی. او دورک فاحشه لرنده بیله بروقار، قابا دایی لرنده بیله بر عزت نفس واردی. فقط بو کون بویله می؟ ...»

اسکی دورلرده هر دلر و زائل اخلاقیه بو کونکو کبی عالی ارتکاب ایدیلز، کیزی یاییلیر، خلقک صفوتیله بک رزیلانه بر صورتده اکلنمزدی. عجباً یعقوب قدری بک

l'empêcha pas de devenir plus tard administrateur même de la Sorbonne; ainsi malgré tout l'Université Française gardait la liberté de la pensée

Chez nous, à propos de critiques historiques tout à fait de second ordre, on met en mouvement tout un tribunal.

Depuis la Grande Guerre, grâce à l'affranchissement de la Russie, nous ne sommes plus en marge de la civilisation. Nous en occupons presque le centre. Nous ne sommes plus libre de nos mouvements et force nous est de nous adapter au progrès. Or la première et la plus appréciable conquête de la Civilisation est la liberté de la pensée.

Ceux qui la combattent, ceux qui ne savent pas l'apprécier ne voient pas le danger, ne voient pas le piège. Ils creusent le grand tombeau de l'indépendance.

I. Fua

حریتِ تفکر

غریبہ، ہر مملکتیہ فکری راہنہ، حتی بعضاً کورولتولو نمایاں کردہ بولوناق مکتبلی کنجیله مخصوصدر. بورادہ ایسہ عبداللہ جودتک معروض اولدینی سوءمعاملہ غزہلر طرفندن عادتاً بسیطر حادئہ روزمرہ کیبی ناتی اولوندی. محکومیتی نہ تورک مطبوعاتی، نده دارالفنون کنجلیکی طرفندن همان همان هیچ برپروتستوتوبی موجب اولمادی. بر بوجوق عصر اول فرانسیز آسقیلوبه دست لرینگ یازدیقرینه قیاس ایدیلیرسه (اجتهاد) مدیرینک تنقید نارنجیدی پک اهمیتسنز قالیر. ولوکه غیاباً اولسون ایبی سنه حبسی استلزام ایتمک شویله دورسون نظر ذققی بیله جلب ایتمه مک لازم کلیدی. بو حسابجه (نہرہست رہنن) ی، (حیات یسوع) ی یازدینی ایچون (غروہ) (۴) میدانده یاقاق ایجاب ایدردی. یاریم عصر دن زیادہ برمدت اول صوربون دارالفنوننده درس افتتاحیسی اٹلسننده حضرت عیسیٰ حقنده «انسان-خدا» حقنده «بی نظیر انسان» تمیرینی قولاندینی زمان ایکنجی امپراطور لاق دورنده پک دیندار امپراطور یچہ بیله باشنی ایستہمدی. ویاکنز درسی تعطیل ایدیلیکلہ اکتفا ایدیلدی. بو حادئہ (نہرہست رہنن) ک بالاخره صوربون مدیری اولماسنه مانع تشکیل ایتمدی. بویلهجه فرانسیز دارالفنونی هر شئیته رعملاً حریت تشکری صیانت ایدیبوردی. بزم مملکتیہ ایسہ تماماً درجہ نالئہده حائز اهمیت تنقیدات تاریخیه خصموصننده بیله بوتون بر محکمہ حرکتہ کتیریلور. بویوک حربدن بری (روسیا) نک استحصال حربی سایهسنده آراتق مدینتک برکتارنده دکاز. همان همان مرکزی نی اشغال ایدیبورز. آراتق حرکات مزده سربست دکاز. ترقی ایجاباتہ اویماق مجبورتیئندہ یز. مدینتک الکشایان تقدیر ورنجی ظفری حریت تفکر در. اونکلہ مجادله ایدنلر، اونک قیمتتی بیلمه ینلر، تہاکبکی کورم بولر، دوزاخی حس ایتمیورلر. دیمکدر. بو آداملر استقلالک بویوک مزادینی قازیورلر. ز. فوآ

(*) (پاریس) ده بر میدان در، کفر و زوسطادہ، علی الاکثر دینی تجزیہلر اورادہ یابیلردی.

نجم استقبال مطبعہ سی مدیر مسئول: منیر سلیمان

نک اوینجه استہز الرنده همان دایم بر تائور تالمک اشمتزاز لری واردر. احمد راسم بکک آھنک سسخار و سسخاری ده بویله در. صوک سنہ لردہ کی اخلاقی سسقوطہ، کولر کی کورونمکہ چالیشرهق (فحش عتیق) یله، (بر زلیہ اجتماعیه!) سیلہ مرثیہ خوان اولویور.

صوک سوز اولمق اوزرہ شونی ده سوبیله یلمک، (فحش عتیق) احمد راسم بکک یوکسہک شہرتہ برشی علاوہ ایتمہش اولسہ بیله کتبخانہ ملیمیز ایچین ظریف ونادیدہ بر اثر اولمشدر. چان اوغلی: منیر سلیمان ہامش: بومقالہ، (فحش عتیق) ک عقب انتشارندہ یازلمش، و بومی غزہ لردن بریسنہ تودیع ایدلشمدی. صوکرہ دن اوکر ندیمک، مذکور غزہ نک سیاسی اجتهاداتہ مخالف اولمام، مقالہ مک نشر اولنماسنه سببیت ویرمش!... شعر و ادبیات ایشلرینہ فرقه احتراصی قاریشدر ایران بویاریم ذہنیت صاحب لرینہ ہم آجیر، ہم کولرز. — م.س

شہر مزده انتشار ایدن فرانسیز جہ غزہ لردن بری فقرہ آتیہ نی نشر ایتمشدر کہ بالخاصہ کنجیله مزجہ جای مطالعہ در، او قودقندن صوکرہ بر آز دوشونہ جکاری ظن اولونور:

La liberté de la Pensée

Dans tous les pays d'Occident, c'est la jeunesse des écoles qui détient le monopole des manifestations, quelque fois bruyantes, en faveur de la pensée. Ici, pourtant, le malheur du Dr Abdullah Djendel, poète et écrivain, a été rapporté par les journaux comme un simple fait divers. Sa condamnation n'a soulevé presque aucune protestation ni de la part de la presse turque, ni de la part de la jeunesse universitaire.

Comparé à ce qu'ont écrit il y a plus d'un siècle et demi les encyclopédistes français, la critique historique du directeur de l'Idjtihad (le Libre Examen) est un fait anodin et qui aurait du passer inaperçu au lieu de lui attirer encore par défaut, deux années de prison.

A ce compte Renan aurait dû être brûlé vif en place de Grève pour avoir écrit la vie de Jésus.

Lorsqu'il y a plus d'un demi siècle il se permit dans son cours d'ouverture à la Sorbonne d'appeler simplement l'«homme incomparable» l'Homme-Dieu, personne, sous le second Empire pas même la très dévote impératrice, ne s'avisait de demander sa tête, on se contenta de suspendre son cours. Cela ne